

Тема: Ідея рівності представників різних рас, націй, національностей і народів у творі. Трагічний фінал як відображення злочинів фашизму

Мета: розвиток компетентностей

предметних і комунікативних: знання і розуміння сюжету роману «Хлопчик у смугастій піжамі»; уміння усвідомлено читати і сприймати на слух текст твору, переказувати прочитане та/або почуте, відповідати на запитання за змістом твору; визначати тематику та ідейний зміст твору, коментувати фінал, висловлювати своє ставлення до зображених у творі людей, подій, ситуацій, явищ тощо, підкріплюючи їх аргументами та наводячи доречні приклади;

ключових: розвиток уміння наводити аргументи для спростування або підтвердження суджень, коментувати підтекст, наводити приклади; характеризувати взаємозв'язки між темою, мікротемою, основною думкою і образами художнього твору; візуалізувати враження від художнього тексту / медіатексту, створювати в цифровому середовищі повідомлення чи медіатекст.

Обладнання: підручники, зошити, ПК, презентація.

Тип уроку: урок формування нових знань, умінь та навичок.

Зміст уроку

I. Актуалізація знань

Хвилинка творчості. Презентація домашніх завдань: порівняльної таблиці або «Кіл Венна».

II. Мотивація навчальної діяльності

Повідомлення теми уроку. Визначення очікуваних результатів відповідно до орієнтирів навчальної програми.

Вступне слово вчителя. Джон Бойн уміє писати про найтрагічніші сторінки в історії людства надзвичайно просто, однак його книжка залишає чимало запитань, на певний час вводить у стан шоку. Композиція твору така ж фрагментарна, як і думки дитини, яка нічого не розуміє. У цій книжці ви не знайдете розлогих описів, авторських відступів, мова роману не драматична, у творі немає описів жорстокості, відвертого насильства. Однак читач все одно розуміє, що вони є, розуміє всю несправедливість і трагізм цих подій, особливо фіналу книжки.

Які ж ідеї автор закладає у свою розповідь? Про це наша розмова.

III. Сприйняття і засвоєння матеріалу

Загальна характеристика ідейного змісту роману. «Хлопчик у смугастій піжамі» – це книжка і про дитячу дружбу, і про взаємини всередині сім'ї, і про фашизм. Насправді це дрібніші підтеми. Насправді книжка розповідає про те, що будь-яка ідея (наразі – нацистська ідея вищості німецького народу) неминуче виходить за межі, які люди встановили для її втілення. З часом замість очікуваної для німців користі вона несе їй сліпим виконавцям справжнє горе.

Молодий честолюбний офіцер Ральф, батько благополучного сімейства, бажаючи вислужитися, отримує вигідне призначення, у результаті якого вся родина змушена знятися з

рідного місця і поїхати в чужі краї. Насправді йому доводиться займатися ганебною справою знищення цілого народу. Що ж він отримав у результаті? Рідна мати його засудила, дружина збайдужіла, а діти, залишені самі на себе, шукають відповіді на складні життєві питання. У підсумку, одержимий привабливою ідеєю свого вождя-фюрера офіцер втрачає матір (помирає на самоті), дружину й дочку (їдуть назад до Берліну, залишають його самого), а синові випадає страшна доля випробувати на собі результати великої німецької ідеї, якої так фанатично дотримувався його батько.

У сюжеті твору звучить прадавній мотив (архетип) німецьких казок, зібраних братами Грімм. У казці «Гензель і Гретель» йдеться про двох дітей, які потрапили в чужий і ворожий ліс, де їм загрожує загибель у півчці страшної відьми. Проте винахідливість і спритність рятують дітей від полум'я. Бруно і Гретель також опинилися у ворожому світі, тільки це вже не казка. Відьмина півч як уособлення зла в німецькій казці перетворюється в романі Дж. Бойна на втілення реального вселенського зла – Голокосту.

Особливу роль у книжці відіграє мотив культури, яка рятує людські душі від черствості й жорстокості, протистоїть нелюдській ідеології. Бруно любить розігрувати з бабусею п'єси, читати поезію і пригодницькі книжки. Він не розуміє, чому йому не дозволяють читати улюблені твори і бере приклад з героїв Р. Л. Стівенсона і Ж. Верна.

Бруно стало цікаво, чому ніхто з людей, одягнених у смугасті піжами, ніколи не заходив до них у гості. Він не розуміє, що так одягнули євреїв за колючим дротом, поки не прийде черга загинути в газових камерах. Хлопчик надягає смугасту піжаму, сприймаючи це як захопливу гру, проникає всередину табору, і знаходить тут свою смерть разом із другом. Смугаста піжама в романі нерозривно пов'язана зі смертю, вона стає символічним образом неволі, фашизму, приреченості, несправедливого ставлення до людей.

Шмуль не раз бачив коменданта і не міг зрозуміти, як у цієї байдужої і жорстокої людини міг вирости такий симпатичний і добрий син, але розумів, що Бруно – інший. Коли ж Бруно переодягнувся в смугасту піжаму, його неможливо було відрізнити від Шмуля, тільки Бруно був трохи повніший. Що такою художньою деталлю підкреслює автор? Мабуть, немає великої різниці між людьми, вони однакові, до якої б національності не належали, насамперед вони – люди, а тим більше, коли вони діти. Така головна думка твору.

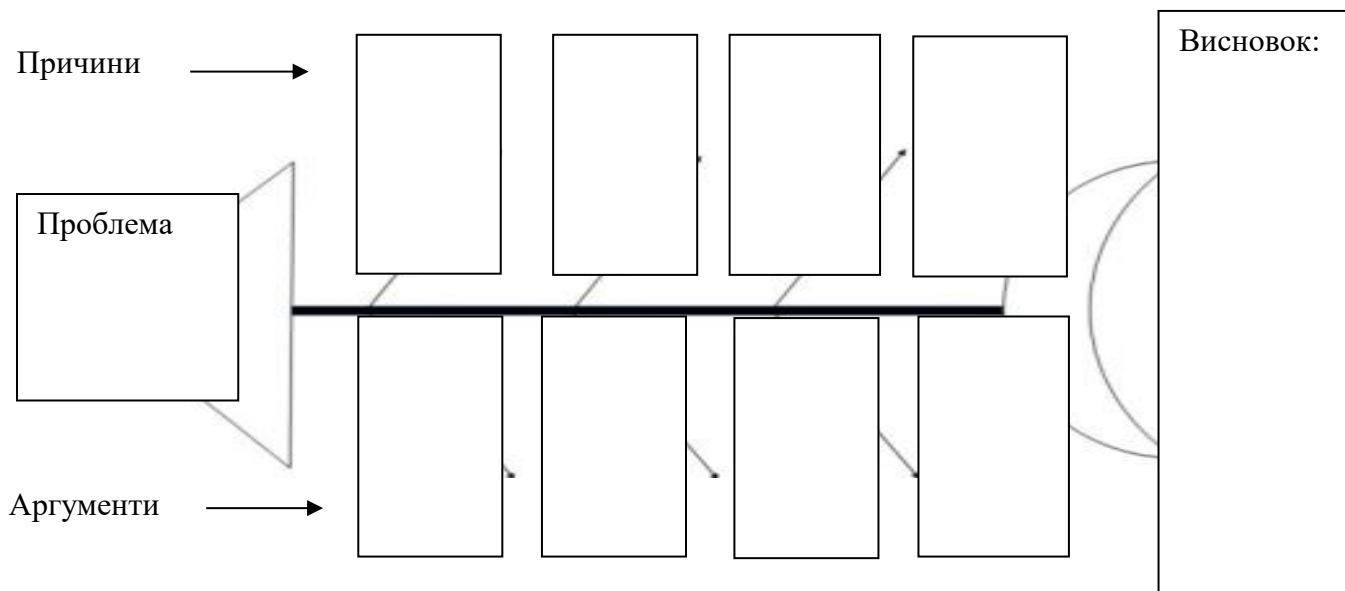
Журналіст Ніка Батхен вважає: «Письменникові Бойну вдалося піднятися над проблемами своєї країни, перенести свій біль у загальносвітовий культурний контекст... І єдиний спосіб протидії ненависті – це людське тепло. Уміння побачити, відрізнити одного навіть крізь колючий дріт людського нерозуміння, жорстокості, страху перед “іншим”».

Словникова робота. Інтерактивна вправа «Дж. Бойн. Поясніть поняття»: <https://learningapps.org/display?v=p1zva4h3n24>

IV. Формування знань, умінь, навичок, компетенцій

Робота з художнім текстом. Обговорення прочитаного за запитаннями 1–11 підручника (с. 109–110).

Створення діаграми «Фішбоун». Після спільного обговорення проблем роману учні записують чітке формулювання ключової проблеми в полі «Проблема». Після аналізу інформації виділяють причини появи цієї проблеми (записують зверху) та аргументи, що їх підтверджують (запис знизу). Висновок записується в останній частині схеми.

Інтерактивна вправа. «Хлопчик у смугастій піжамі». Композиція:
<https://learningapps.org/display?v=pckyfor1k24>

V. Закріплення матеріалу, узагальнення та корекція знань

Інтерактивна вправа. «Хлопчик у смугастій піжамі». Вікторина:
<https://learningapps.org/display?v=pv7bi0acj24>

«Кубування». Підсумки значення твору для читацького і життєвого досвіду.

- Опис суті книжки (стисло).
- Порівняння: як тема розкрита в інших відомих вам творах.
- Асоціації: з чим це схоже.
- Аналіз: із чого складається.
- Аргументи «за» і «проти» знайомства з твором.
- Застосування: що дає нам знайомство з цим твором.

Працюємо вдома

1. Творче завдання (на вибір учня / учениці, с. 110 підручника):

А Напишіть есе (5–7 речень) на тему: «Які уроки людяності дає нам книжка Джона Бойна»?

Б Напишіть фанфік про долю Гретель, старшої сестри Бруно.

В Створіть у цифровому середовищі повідомлення або медіатекст із застосуванням гіпертекстових посилань.

2. Творчі проєкти (на вибір учня / учениці):

А Підготуйте повідомлення та/або презентацію про Голокост у літературі та/або кінематографі.

Б Зіставте прочитаний роман Джона Бойна і книжку Юлії Смаль «П'ять колосків. Голодомор. Історії, як зникали українці». Чому, на ваш погляд, людство допустило ці дві страшні катастрофи – Голокост щодо євреїв і Голодомор щодо українського народу?